

İhlas: ben değil, Allah diyebilmektir

Enfâl Suresi 17. ayet, insanın başarı sarhoşluğuna vurulan en büyük ilahî darbedir:

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ؟

**Onları savaşta siz kendi kuvvetinizle öldürmediniz; onları Allah öldürdü.
Rasûlüm! Düşmana bir avuç toprak attığın zaman da sen atmadın; Allah attı.**

Enfâl Sûresi(8) 17. Ayet

Attığın Zaman Sen Atmadın

“Attığın zaman sen atmadın, fakat Allah attı.” Zahirde atan bir el vardır, hareket eden bir beden vardır, hedefe yönelen bir fiil vardır. Fakat Kur’an, bu fiilin arkasındaki hakiki kudreti gösterir ve başarıyı kula değil, Allah’a nispet eder.

Nefsin Pay Kapma Hastalığı

Nefis bir işi başardığında hemen ortaya çıkar. “Ben yaptım, benim kabiliyetim, benim zekâm, benim stratejim, benim gayretim” diyerek başarıdan pay almak ister. Başarısızlıkta kaderi suçlayan nefis, başarıda kendini merkeze koyar. İşte bu ayet, nefsin bu gizli hırsını kırar ve insana şunu öğretir: **El senin olabilir; fakat tesir Allah’ındır.**

Fiil Sende, Tesir Allah’tandır

Ayetin ince noktası şudur: Allah, Hz. Peygamber’in fiilini tamamen yok saymıyor. “Attığın zaman” buyurarak zahirde bir atma fiilinin gerçekleştiğini bildiriyor. Fakat hemen ardından **“sen atmadın”** diyerek hakiki failin Allah olduğunu ilan ediyor. Yani kul sebeptir, Allah müessirdir. Kul hareket eder, Allah netice yaratır.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ

“Hâlbuki sizi de, yaptığınız şeyleri de Allah yaratmıştır.”

Sâffât Suresi, 37/96

Çünkü seni yaratan Allah olduğu gibi, elini kaldırma kudretini, aklını işletme imkânını, dilini konuşturma kabiliyetini ve fiilinin neticesini de yaratan Allah'tır. Öyleyse başarı karşısında "benim eserim" demek, büyük bir gaflettir.

Başarının Ortasında Tevazu

İhlas, başarısızlıkta sabretmek kadar, başarı anında kendini silmektir. İnsan yenildiğinde "Allah'tan geldi" demeyi bazen öğrenir; fakat kazandığında "Allah yaptı" diyebilmek daha zordur. Çünkü başarı nefsi sarhoş eder. İşte muhlis kul, tam da zafer anında nefsine der ki: **"Sus! Bunu sen yapmadın. Sana yaptıran Allah'tır."**

Gizli Şirk Tehlikesi

Başarıyı tamamen kendine mal etmek, ihlasın şeffaf dokusunu yırtan gizli bir benlik iddiasıdır. Çünkü kul, Allah'ın verdiği aklı, eli, gücü, fırsatı, zamanı ve neticeyi unutup "ben yaptım" derse, nimetin sahibini perdeler. Bu yüzden "ben yaptım" cümlesi bazen küçük bir gurur değil, kalpte büyüyen büyük bir perdedir.

Gerçek ihlas, başarının tam ortasında dururken bile **"Ben sadece bir vesileyim"** diyebilmektir. Atan el senindir; ama isabeti yaratan Allah'tır. Çalışan sensin; ama kapıyı açan Allah'tır. Konuşan sensin; ama tesiri veren Allah'tır. Bu yüzden muhlis kulun dili hâl ile şöyle der: **"Rabbim, görünen benden; hakikat Senden. Ben atmadım, Sen attın."**